

DEBRECEN REFORMED THEOLOGICAL UNIVERSITY
DEPARTMENT OF NEW TESTAMENT STUDIES

THESIS

**THE JERUSALEM CONGREGATION
and the Issue of the Community of Goods
in Historical and Biblical Perspectives**

PhD Dissertation

By
János Pótor
Minister of the Hungarian Reformed Church

Supervisor:
Prof. Dr. Imre Peres
professor and head of department

Ór – Debrecen
2019

A DOLGOZAT ÖSSZEFOGLALÁSA ÉS TÉZISEI

I. A kutatás célja

A jeruzsálemi ősgyülekezet életének a kutatása fontos szempontokat adhat az egyház gyökereinek a megértéséhez. A kezdeti időszak vizsgálata lényeges felismerésekre világít rá, ezen belül is a diakónia kerülhet új összefüggésekbe. A húsvéti és a pünkösti csoda, Jézus halálból való feltámadása és a Szentlélek kiáradása új közösség, keresztyén gyülekezet megalakulását eredményezte.

Az Isten hatalmát, szeretetét és kegyelmét megtapasztaló emberek Jézus Krisztus nevében úgy éltek élő közösségben, hogy nagyon konkrétan gyakorolták az egymás iránti szeretetüket. Példamutatóan gondoskodtak a szegényekről. „Nem volt közöttük egyetlen szűkölködő sem” (ApCsel 4,34). Valóban sikerült a nélkülözést száműzni a közösségen belül? Az egyház küldetésének alapvető feladata, hogy ne csak beszéljen Isten végtelen szeretetéről, hanem világosan gyakorolja is a lehető legszélesebb körben.

Az Apostolok cselekedeteiről írott könyvben olvashatunk a legrészletesebben a jeruzsálemi ősgyülekezet életéről. Nagyon alapos munkát végzett Lukács mindkét könyve megírásakor: „Eleitől kezdve mindennek pontosan utánajártam” (Lk 1,3). Az ApCsel-re is vonatkozik az evangélium prológusa. Lukács valószínűleg antiókhiai származású pogánykeresztyén. Az Újszövetség többi írója zsidókeresztyén. Igyekszünk Lukács szándékát, tendenciáit és forrásait megvizsgálni. Kijelenthető, hogy könyvét nem egyháztörténetnek szánta, hanem a misszió terjedését kívánja leírni. A szeretetközösség bemutatása

nagyon fontos állomás ebben a sorozatban, amikor beszámol az ősegyház életéről és a Lélekkel betöltött hívő gyülekezet „mézesheteiről”.

Az első nagy kérdés az, hogy valóban létezett-e a jeruzsálemi szeretetközösség. Ha igen, akkor miként működött? Önállóan élt, vagy szoros része a jeruzsálemi ősgyülekezetnek? Ha önállóan, akkor mikor vált el a gyülekezettől?

Hova szeretnék eljutni a kutatás során? Azt szeretném bebizonyítani, hogy kezdetben átfedés volt a jeruzsálemi gyülekezet egésze és a szeretetközösség között. Eleinte együtt mentek a közös úton, nem volt világos a választóvonal. Később aztán kialakult egy szűkebb közösség, amelynek tagjai vagyonszövetségben éltek. Őket nevezzük jeruzsálemi szeretetközösségnek.

A kutatás során igyekszem választ adni arra a kérdésre, hogy az apostolok mennyire értettek egyet a beszűkült körrel, vagy hol emeltek kifogást ellenük.

A jeruzsálemi szeretetközösség kialakulásának és működésének a vizsgálata hasznos a mai diakónia számára is, mert szolidáris közösségben éltek és áldozatkészséget vállaltak a rászorulóknak felé. Lukács nem véletlenül ír a szeretetközösség életéről. Üzenni kíván ezekkel a tudósításokkal.

II. A kutatás módszere

A dolgozat elején a jeruzsálemi ősgyülekezet életével kapcsolatos kutatásokat tekintjük át. A legfontosabb kérdés az, hogy volt-e az ősgyülekezetben belül vagyonszövetség. Ha volt, hogyan és miként működött? A külföldi és a magyar

teológusok véleménye nagyon változatos képet mutat. Vannak olyan teológusok, akik szerint a vagyonszövetségnek nincs történelmi alapja. Míg mások szerint a lukácsi adatok teljesen hitelesek. Megfigyelhető az a tendencia, hogy az Apostolok cselekedeteiről írt újabb kommentárok hitelesebbnek tartják Lukács forrásait, mint a pár évtizeddel régebbiek.

Az mindenesetre kijelenthető, hogy a jeruzsálemi gyülekezet-ről szóló beszámolóknak van valóságalapja. Lukács a hagyományból, emlékezetből vagy egyéb adatokból rekonstruálja az eseményeket. Ebben mutatkozik meg Lukács tendenciája. Ez az alapvető pozíció. Kutatásomnak ez a fő irányvonala.

Figyelmet szentelünk azoknak a vagyonszövetségnek, amelyek mintául szolgálhattak. A szeretetközösség és a qumránai közösség között sok hasonlóság fedezhető fel.

A szeretetközösség életének a kutatásához az ApCsel szövegbázisa nyújtja a legfontosabb információkat. Nagyon tanulságos a szeretetközösség létrejövételének teológiai, szociális, jogi-társadalmi és politikai szempontjainak a vizsgálata.

Alaposan tanulmányozzuk a közösség szociális jellegű szolgálatát, társadalmi szerepvállalását, lelki-teológiai kritériumait és eszkatológiai orientációját.

A közösség konfrontálódik a pogányok missziójának az igényével. Lukács nem titkolja el azokat a problémákat, amelyek megnehezítik a pogány misszió kibontakozását.

Valószínű, hogy a közösség előkészület lehetett az „új ország” alapítására. Esményük lehetett, hogy egy kis önrendelkező Messiás-szigetet alkossanak.

VI. Tudományos tagságok

MRE Doktorok Kollégiuma – Újszövetségi Szekció tagság (1983-tól)

A cselekvő hit Jak 2,14–26, in: *Református Egyház XLVIII/11* (1996), 242–243.

Krisztusban új korszak kezdődött Róm 5,12–17, in: *Református Egyház XLVIII/7–8* (1996), 148.

Akik az evangéliumot hirdetik, az evangéliumból éljenek 1Kor 9,1–14, in: *Református Egyház XLVII/10* (1995), 219–220.

Vallomások ApCsel 26,19–32, in: *Református Egyház XLVII/7–8* (1995), 148–149.

Önmagatokat tegyétek próbára, hogy igazán hisztek-e? 2Kor 13,1–13 in: *Református Egyház XLVI/11* (1994), 245–246.

Öltsétek magatokra az Isten fegyverzetét Ef 6,10–20, in: *Református Egyház XLVI/7–8* (1994), 247–248.

Bővülködő élet Zsolt 23,1–6, in: *Református Egyház XLV/12* (1993), 268.

Ki a méltatlan? 1Kor 11,27–34, in: *Református Egyház XLV/4* (1993), 85–86.

Részesedés Krisztus testében és vérében 1Kor 11,23–26, in: *Református Egyház XLV/4* (1993), 84–85.

„Nem dicsérhetlek titeket” 1Kor 11,17–22, in: *Református Egyház XLV/4* (1993), 83–84.

Jézus etikai tanítása (törvénytárgyalatok és gyülekezeti szabályok) in: *Református Egyház XLIV/7–8* (1992), 168–172.

József karácsonya Mt 1,18–25, in: *Református Egyház XLIII/11* (1990), 255–257.

III. A disszertáció gondolatmenete

Az egész dolgozat négy hosszabb és három rövidebb fejezetből áll. A *bevezetés* négy egységre tagolódik. Az elsőben a kutatás mai állását kívánom ismertetni. Nagyon tanulságos a külföldi és a magyar teológusok jeruzsálemi szeretetközösséggel kapcsolatos véleményét tanulmányozni. Hans Conzelmann és Ernst Haenchen nem tekinti történetinek a lukácsi ábrázolást. Gerd Theissen szerint csak a hellenistáknál alakult meg a szeretetközösség, Brian Capper szerint pedig a héber körében volt vagyonközösség. Rainer Riesner azt állítja, hogy a jeruzsálemi esszénus telep gyakorolt nagy hatást a keresztyénekre. A magyar teológusok azt hangsúlyozzák, hogy az első keresztyének szeretetben és szabadon éltek, a vagyonközösség nem volt kötelező és nem is volt általános. Céljuk nem az volt, hogy megoldják az akkori világ szociális problémáit, hanem hogy jelként megmutassák az Isten akarata szerinti társadalmi rend képét.

A második egység elején levő exkurzus arra a kérdésre válaszol, hogy milyen hasonló nem zsidó vagyon- és érdekközösségek léteztek. Aztán a hasonló zsidó vagyon- és érdekközösségek vizsgálata következik. Az egész dolgozatban nagyon hangsúlyos a qumráni közösség életének és tanításának a tanulmányozása. A sok hasonlóság mellett eltérések is voltak. Qumránban a vagyonközösség kötelező volt, a jeruzsálemi szeretetközösségben valószínűleg nem volt kötelező. Gerd Theissen szerint a qumrániak vagyonközössége *termelési „kommunizmus”* volt, a szeretetközösséget pedig *fogyasztási „kommunizmusnak”* nevezhetjük.

A dolgozat *második* fejezetében a szeretetközösség létrejövételének teológiai, szociális, jogi-társadalmi és politikai szempontjait vizsgáljuk meg.

A teológiai szempontok során legfontosabb a püünkösdi eseményeknek a tanulmányozása, hiszen a Szentlélek kitöltése után alakult meg a gyülekezet, és aztán a közösség is. Péter bűnbánatra, megtérésre és megtisztulásra hívta a népet. Bátorította őket, hogy csatlakozzanak a megölt, de feltámadott Jézus Krisztus kiválasztottaihoz. A nagy erővel elmondott beszéd következménye a gyülekezet megalakulása.

Lényeges szerepet játszottak a szociális szempontok, hiszen anyagi szegénység volt Jeruzsálemben és egész Palesztinában, nagyon sok szegény, özvegy, árva, beteg, koldus és nélkülöző volt. Jézus igehirdetésének és messiási munkájának nagyon világos szociális jellege van. Az Úr kedves esztendejét hirdette meg. A munkanélküliség is a szeretetközösség megalakulását segítette elő.

A jogi-társadalmi szempontok tanulmányozásánál először a hellenizmus őskeresztyénekre való hatását vizsgáljuk meg. Megállapítható, hogy sokan voltak társadalmilag kiszolgáltatva és egyenlőtlenek az emberi jogok terén. A vallásilag és foglalkozásuknál fogva kirekesztettek, a szociálisan elgyökerelenedettek vágytak arra, hogy egy biztonságot nyújtó közösséghez csatlakozhassanak. A jogilag hátrányos helyzetben levők számára is nagyon lényeges volt az, hogy a közösségben nem volt személyválogatás.

A fejezet végén megvizsgáljuk a Római Birodalom politikai struktúráját és a zsidó nép helyzetét a Római Birodalom területén. A zsidók számára felháborító volt, hogy a császárt istenként kellett tisztelni, ezért megalakult azoknak a közössége, akik egy önrendelkező Messiás-szigetet kívántak kialakítani, és előkészületeket tettek az „új ország” megalapítására.

V. Egyéb írások

Pál Jézus Krisztus keresztségével dicsekszik Gal 6,11–18, in: *Református Egyház LX/6* (2008), 100–101.

„Nékem az élet Krisztus” Fil 1,12–26, in: *Református Egyház LVI/7–8* (2004), 147–148.

Jézus megdicsőülése Mk 9,2–13, Fil 2,9–11, in: *Református Egyház LV/11* (2003), 220–222.

Az utolsó ítélet (április 6-ra), in: *Református Egyház LV/3* (2003), 53–55

„Uram, íme, akit szeretsz, beteg” Jn 11,1–16, in: *Református Egyház LIV/2* (2002), 27–28.

Építs Jézus Krisztusra! Mt 7,24–29, in: *Református Egyház LIII/12* (2000), 270.

Odaszánt élet Lk 21,1–4, Róm 12,1, in: *Református Egyház LII/3* (2000), 50.

„Ilyeneké az Isten országa” Lk 18,15–17, in: *Református Egyház LII/2* (2000), 29–30.

A végső idők eseményei 2Thessz 2,1–12, in: *Református Egyház L/11* (1998), 245–246.

„A kapun kívül szenvedett” Zsid 13,7–17, in: *Református Egyház L/9* (1998), 194–195.

„Jövel, Szentlélek Úr Isten” Róm 8,9–17, in: *Református Egyház L/5* (1998), 98–99.

Húsvéti parancs: az új ember felöltözése Kol 3,5–11, in: *Református Egyház L/4* (1998), 59–60.

A DOKTORJELÖLT EGYÉB TUDOMÁNYOS PUBLIKÁCIÓI ÉS TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉGE

I. Szaktanulmányok folyóiratokban, kötetekben

Intés a szent és gyümölcsöző életre, in: Peres Imre (szerk.): *Kezdetben volt az Ige: Tanulmánykötet Lenkeyné Semsey Klára tiszteletére 80. születésnapja alkalmából*, Acta Theologica Debrecinensis 1, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2011, 157–164.

A kitartó imádság (Lk 18,1-8), in: *Igazság és Élet. Folyóirat a lelkipásztori és a nevelői munka számára* I/2 (2007), 55–59.

II. Szakelőadások szakmai konferenciákon

„Diakóniai lelkület kialakítása az intézményben.” Előadás a Nemzetközi Pünkösdi Diakóniai Konferencián, Nagykőrös, 2005. május 17.

III. Recenziók

Peres Imre: Pillantások a végidőkbe. Rövid elmélkedések a Jelenések könyve fölött, in: *Református Tiszántúl* XXIV/5–6 (2016), 26.

Balog Margit – Kókai Nagy Viktor (szerk.): Újszövetség és eszkatológia. Tanulmánykötet Peres Imre tiszteletére, 60. születésnapja alkalmából, in: *Studia Theologica Debrecinensis* VI/2 (2013), 77–79.

IV. Szerkesztés, szöveggondozás

Szabó Csaba: *Az első korinthusi levél magyarázata W. Barcalay nyomán* (Lektorálta: Lenkeyné Semsey Klára, Pótor János), Újszövetségi Írásmagyarázat, Debrecen – Karcag, Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiuma – Újszövetségi Szekció, 1991. (ISBN 963–00–1469–6)

A *harmadik* fejezetben a dolgozat legfontosabb részéhez érkezünk el, amikor megpróbáljuk megállapítani, hogy volt-e választóvonal a „hivatalos” jeruzsálemi őskeresztyén egyház és a szeretetközösség között. A kutatás igazolni kívánja azt, hogy a jeruzsálemi ősgyülekezeten belül kialakult egy szűkebb közösség, a szeretetközösség, amelynek tagjai vagyonszövetséget alkottak.

A fejezet első pontjában a templomi „hivatalos” jeruzsálemi apostoli találkozásokkal foglalkozunk. Lukács részletesen beszámol a találkozások időpontjairól és helyszíneiről. A tizenkettes kör kiegészítése jelzi, hogy az apostolok már pünkösöd előtt hitben és reménységben készülnek a rájuk váró szolgálatok elvégzésére. Lukács számára a tradíció nagyon fontos. A tizenkettőnek fontos így kiegészülni, hiszen ők voltak a végső idők Izraelének magja, aminek az összegyűjtését Isten elkezdte. Az apostolok nagyon komolyan vették az imádkozás szolgálatát, és önkéntesen végezték a missziót.

A továbbiakban a házankénti találkozások jellegét vizsgáljuk meg. A templomi találkozások mellett egyre gyakoribbá váltak a családi házakban tartott összejövetelek, ahol az apostolok Jézus személyéről és munkájáról hitelesen tanítottak, és kitartóan imádkoztak Jézus visszajövetelért. Az egyre növekvő konfliktusok azonban a közösség beszűkülését eredményezték.

Feltesszük a kérdést: szimbiózis vagy elkülönülés? Megvizsgáljuk az apostolok eredeti koncepcióját az egyházzal, és megfogalmazzuk kifogásainkat a közösség beszűkülésével kapcsolatban. A kezdeti szimbiózis eszménye helyett már

inkább elkülönülésről lehet beszélni, amihez a zsinat (ApCsel 15) visszaható intézkedései is hozzájárultak.

Döntő fontosságú volt, hogy az apostolok kiszorultak a vezetésből. Elmondták ugyan a beszűkülés elleni kifogásaikat, de az elkezdődött folyamatot már nem tudták leállítani. A közösség elszegényedett, mivel valószínűleg gazdasági termelést nem végeztek.

A *negyedik* fejezetben a szeretetközösség működésével foglalkozunk. Igyekszünk számba venni a közösség tagjait és vezetőit. A tagok megnevezése nem egyszerű feladat, de az Újszövetség alaposabb tanulmányozása során néhány név beazonosítható, akik vállalták a vagyonszegényben való életet. Három csoport állítható fel: a valószínűleg biztos, a feltételezett és az ideiglenes tagok csoportja. Lukács idilli képet fest a közösség életéről. Péterről, Barnabásról, Júdásról, Szilásról és Jakabról jelenthetjük ki, hogy vezetők voltak a közösségben. A legtöbb információt Péter vezetői szerepéről olvashatunk.

A közösségnek szociális, társadalmi és vallási jellegű szolgálatai voltak. A közösség gondoskodott a szegényekről, a betegekről, és bőven adott alimizsnát. A segítségnyújtás feltételezett kritériumai az abszolút szegénység, a betegség, özvegység, árvaság és üldözött sors. A visszaélések miatt önvédelmi rendszerre is szükség volt.

A közösség jó példát adott arra, hogy Istent lélekben és igazságban kell imádni. A templomi és zsinagógai abnormáliákat kritizálták, a zsidó törvényeket és szokásokat módosították.

Rendszeresen hivatkoztak a historikus és a mennyei Krisztusra. Izráel kiválasztott maradékának tekintik

A DOKTORJELÖLT KUTATÁSI TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ
TUDOMÁNYOS PUBLIKÁCIÓI
(MTMT azonosító: 10063080)

I. Szaktanulmányok folyóiratokban, kötetekben

A jeruzsálemi szeretetközösség megalakulása és működése, in: *Theologiai Szemle* LVIII/2 (2015), 68–73.

A jeruzsálemi szeretetközösség és a „hivatalos” jeruzsálemi őskeresztyén egyház, in: *Collegium Doctorum. Magyar Református Teológia* IX (2013), 43–58.

A jeruzsálemi szeretetközösség megalakulása. Ókori közösségi minták, példák, in: *Sárospataki Füzetek* 17/3 (2013), 29–39.

A diakóniai eszmények az apostoli atyák írásaiban II., in: *Lelkészeget* 59/4 (2013), 16–18.

A diakóniai eszmények az apostoli atyák írásaiban I., in: *Lelkészeget* 59/3 (2013), 4–7.

II. Szakelőadások tudományos konferenciákon

„A jeruzsálemi szeretetközösség funkciói.” Előadás a DRHE Doktorandusz Kollégium VIII. ülésén. Debrecen, DRHE, 2013. október 17.

„A jeruzsálemi szeretetközösség létrejöttének jogi-társadalmi szempontjai.” Előadás a DRHE Doktorandusz Kollégium VI. ülésén. Debrecen, DRHE, 2012. november 21.

„A jeruzsálemi szeretetközösség létrejöttének teológiai szempontjai.” Előadás a DRHE Patmosz Újszövetségi Kutatóintézete és a Magyar Patrisztikai Társaság Debrecen-nyíregyházi csoportjának szervezésében *Az ókori keresztény világ* c. megrendezett országos hallgatói konferencián. Debrecen, DRHE, 2012. május 11.

7.

The cessation and disappearance of the Jerusalem Congregation was triggered by the weakening community life, the lack of donations, the intensification of Jewish fanaticism, the attack of the Roman army and Jerusalem's fall. God pulled the ground out of their feet and so they keenly turned to the field of mission.

önmagukat. Hittel és alázattal vállalták az egyre erősödő üldözést, hiszen megtapasztalták Isten megtartó kegyelmét. Eszkatológiai reményeik középpontjában Jézus parúziájának a várása volt. Tudatos teológia munkásságuk megnyilvánul abban is, hogy a Q-forrásban nem a feltétlenül hamar visszajövő Jézus képét láthatjuk.

Az *ötödik* fejezetben a szeretetközösség megszűnésének az okaival foglalkozunk. A megszűnést előidézte az üldözések felerősödése és a gyengülő közösségi élet. Az egyenlőség eszményét már nem tartották annyira lényegesnek a hatvanas évek elején, mint az első generáció tagjai. Egyre inkább a pogánykeresztyének segítségére szorultak.

A zsidó fanatizmus felerősödése a római hadsereg támadását és Jeruzsálem elestét vonta maga után. A közösség tagjai valószínűleg elmenekültek Jeruzsálemből és Júdeából, az otthon maradtak pedig meghaltak a templom hegyen.

A *hatodik* fejezetben bemutatásra kerül a jeruzsálemi szeretetközösség haszna a mai diakónia számára. Nem véletlenül ír Lukács a szeretetközösségről. A pozitív jellegű tanulságok a kitartás és a rendszeresség. A diakóniát az ószövetségi előírások és az apostoli tanítás fegyelme alatt végezték, és az imádság szentelte meg a szolgálatukat. Így alakult ki a testvéri közösség. A negatívumokat sem szabad elhallgatni. Helytelen volt, hogy behúzódtak egy kommunióba, elhanyagolták a missziót, túl nagy volt a szigorúság, és csupán fogyasztási közösséget alakítottak ki, ezért hamar elszegényedtek.

A szolidáris közösség szeretetteljes légköre és áldozatkészsége feltétlenül tanulságos és hasznos a mai diakónia számára is.

A *hetedik* fejezetben a kutatás eredményeinek az összefoglalása olvasható.

IV. A doktori értekezés tézisei

1.

A jeruzsálemi szeretetközösségben az apostolok is részt vettek, de megfogalmazták kifogásaikat is a közösség beszűkülése ellen. Péter határozottan kijelenti, hogy nem kötelező a vagyonközösség (ApCsel 5,4). A misszió beszűkítése miatt is felemelhették szavukat az apostolok.

2.

Lukács szemlélteti, hogy a Jézust követők számára az anyagi javak nem elsődlegesek. Ha a megtértek közösségében szűkölködő van, az a közösség közönyét és lelki vakságát jelzi. Valószínű, hogy a szeretetközösség előkészület lehetett az „új ország” alapítására. Eszményük lehetett, hogy egy kis önrendelkező Messiás-szigetet alkossanak.

3.

A szeretetközösség vagyonközösségére hatással voltak az ókori minták és példák, főleg a qumrániak élete, akik szigorú vagyonközösségben éltek. Természetesen a hasonlóságok mellett bőven voltak eltérések is. Míg Qumránban kötelező volt a vagyonközösség, addig a szeretetközösségben valószínűleg nem. A qumrániak zárt, eszkatológikus közösséget alkottak. A szeretetközösség nyitott volt a kívülállók felé is.

The inhabitants of Qumran have formed a closed, eschatological community. Contrary, the Jerusalem Congregation was open to outsiders and converts.

4.

The Jerusalem Congregation can be regarded as „*communism*” of *consumption*. It is without evidence whether they have worked together, however, biblical evidences suggest that they were in a constant need of donations (cf. Acts 11:29; Romans 11:26). The Jerusalem Congregation, therefore, could not be regarded wealthy and prosperous. Paul had been asked on the apostolic synod to remember the poor and needy (of Jerusalem) (cf. Gal 2:10).

5.

Their theology was Christocentric. They proclaimed by living faith, that the glorified Christ is still working for his own followers. They referred to the historical Jesus and the heavenly Christ, and fully relied on the work of the Spirit. The community was waiting for Jesus' Parousia with solid faith, but without an overheated enthusiasm.

6.

They provided for the poor and sick ones, and they regularly gave alms. The solidarity and generosity of the Jerusalem Congregation is also useful for today's Christian Diaconia.

IV. Theses of Dissertation

1.

Jesus' apostles were integral part of the Jerusalem Congregation, although they formulated their objections against the community's narrowing tendencies. Peter firmly stated, that the community of goods principle is not compulsory (Acts 5:4). The apostles possibly raise their voices against the narrowing of the missionary principle.

2.

Luke illustrates, that the material goods are not primary for the followers of Jesus. If there are needy in the community, it indicates the indifference and spiritual blindness of the community. It is likely, that the Jerusalem Congregation and the community of goods were regarded by the members as a preparation for the establishment of the "kingdom of God". They might have had the idea of forming a small self-determined Messiah-island.

3.

The community of goods principle of the Jerusalem Congregation was influenced by ancient patterns and contemporary examples, especially the Qumran community, where the members practiced the community of goods principle in a very strict manner. Of course, besides the similarities, there were plenty of differences as well. While in Qumran, the community of goods principle was compulsory, in the Jerusalem Congregation it probably was only voluntary.

~ 21 ~

4.

A szeretetközösséget *fogyasztási „kommunizmusnak”* nevezhetjük. Nincs tudomásunk arról, hogy közösen dolgoztak volna, arról viszont igen, hogy adományokra szorultak (ApCsel 11,29; Róm 11,26). Tehetősnek egyáltalán nem nevezhetők. Páltól azt kérték az apostoli zsinaton, hogy emlékezzék meg a (jeruzsálemi) szegényekről (Gal 2,10).

5.

Teológiájuk krisztocentrikus volt. Élő hittel hirdették, hogy a megdicsőült Krisztus tovább munkálkodik az övéiért. Hivatkoztak a historikus Jézusra és a mennyei Krisztusra, valamint a Lélek munkájára apelláltak. A közösség szilárd hittel, de túlfűtött rajongás nélkül várta Jézus parúziáját.

6.

Gondoskodtak a szegényekről, betegekről és alamizsnát adtak. A szeretetközösség szolidáris légköre és áldozatkészsége hasznos a mai diakónia számára is.

7.

A szeretetközösség megszűnését előidézte a gyengülő közösségi élet, az adományok hiánya, a zsidó fanatizmus felerősödése, a római hadsereg támadása és Jeruzsálem eleste. Isten húzta ki a lábuk alól a talajt, és így a misszió irányába indultak el.

~ 10 ~

ABSTRACT AND THESES OF DISSERTATION

I. Purpose of Dissertation

A careful study of the life of the early Jerusalem Congregation can contribute to a more profound understanding of the Christian Church itself. Indeed, the study of the apostolic era and the early church can lead to significant recognitions concerning the Christian Church of our times. Respectively a new light is shed on the field of Christian Diaconia. The miraculous events of Easter and Pentecost; Jesus' rising from the dead and the overflowing of the Holy Spirit created and formed a uniquely new community: the Christian Church.

The early followers of Jesus Christ – who experienced and witnessed God's power, love and grace – lived in a loving community and shared a living relationship. They indeed practiced love and generosity toward each other. They cared for the poor and “there were no needy persons among them.” (Acts 4:34) It is a rather interesting question whether they could manage to exclude all necessities from the community. Truly, it is a central element of the mission of the Christian churches that not only speak about God's enduring and infinite love but clearly put it all into practice as broad as they possibly could.

In The Acts of the Apostles, we can find the most detailed representation of the life of the early Jerusalem Congregation. According to the scriptural references, Luke followed an accurate process while he wrote his grandiose work: Luke-Acts: „...after investigating everything carefully from the very first.” (Luke 1:3) The prologue of his gospel makes cross-

Negatives should not be silenced. It was wrong for them to retreat to a communion, to neglect the mission, to be too strict and to create a consumer community, so they soon became impoverished. However, the loving atmosphere, the generosity and solidarity of the community is instructive and useful for today's diaconate.

The *seventh* chapter summarizes the results of the research.

The community gave a good example of God's worship in spirit and truth. Church and synagogue abnormalities have been criticized, Jewish laws and customs have been modified. They regularly referred to the historical and heavenly Christ. They considered themselves Israel's chosen remnant. With faith and humility, they undertook the ever-increasing persecution; meanwhile they experienced the grace of God. The focus of their eschatological hopes was the anticipation of Jesus' Parousia. The quality of their theological thought is reflected in the fact, that in the Q-source we cannot see the image of Jesus who is about to return soon.

Chapter *five* deals with the causes of the cessation and disappearance of the Jerusalem Congregation. The cessation was triggered by the escalation of persecution and the diminishing community life. The ideal of equality was no longer considered as essential in the early '60s as for the members of the first generation. They were increasingly in need of the help of pagan Christians. The intensification of Jewish fanaticism entailed the attack of the Roman army and the destruction of Jerusalem. The members of the community probably fled from Jerusalem and Judea, while those who stayed home died on the temple mount.

The *sixth* chapter presents the benefits of the Jerusalem Congregation for today's diaconate. It is not accidentally, that Luke writes about the community of goods. Positive lessons are perseverance and regularity. Diaconia was performed under the discipline of the Old Testament laws and ordinances, and prayer was devoted to their ministry. This is how the fraternal community emerged.

references to the Acts of the Apostles. Luke's origin points to Antioch, therefore, he has a pagan Christian background. Contrary, all other authors of the New Testament have a Jewish Christian background. It is our intent to analyse the purpose, tendency and sources of Luke as a writer. It can be firmly stated that Luke did not intend to write an historical work, but to represent the spreading of the gospel and the developments of the early mission. The life of the Jerusalem Congregation is a rather crucial stage during the process of the early formation of Christian mission.

The central question of the first part of this study is whether community of goods as an institution existed in the Jerusalem Congregation. If so, how this specific community functioned? Was it independent or was it an integral part of the early Christian community of Jerusalem? If it was independent, when it became independent exactly?

The present study intends to analyse the relationship between the wider Christian community of Jerusalem and that of the community of goods within the Jerusalem Congregation. It is supposed that in the very beginning the Christian community of Jerusalem overlaps with the practitioners of the community of goods; the border between these is not obvious. Later, the practitioners of the community of goods became a smaller and bound circle within the wider Christian community of Jerusalem. The study identifies this smaller circle as the Jerusalem Congregation.

The study intends to analyse whether the apostles supported the inclusive tendencies of the Jerusalem Congregation or they would rather raise their concerns against the narrowing

tendencies of certain sub-groups within the early Jerusalem Congregation.

Finally, the study attempts to show that the results concerning the origin and development of the Jerusalem Congregation is applicable for today's Christian Diaconia, since the early Christian communities showed a high degree of solidarity toward each other and enormous generosity toward the poor and needy.

II. Method of Dissertation

The present study starts with a detailed survey of the history of research concerning the Jerusalem Congregation. The central question of this survey is whether community of goods as an institution existed in the Jerusalem Congregation or is it merely a biblical fiction concerning the early primitive church at Jerusalem. International and Hungarian scholarship is rather divided on the issue. There are certain scholars who regard the Lukan reports concerning the Jerusalem Congregation and the community of goods as ahistorical. Other scholars would trust the historicity of Luke-Acts. It is interesting to note that recent commentaries on the Acts of the Apostles tend to trust a higher degree of historical reliability of the biblical text and the sources of Luke than previous research and commentaries did, therefore, the present study presuppose that the Lukan descriptions of the community of goods in the Jerusalem Congregation has a certain degree of historical reliability.

The tendency of Luke as writer is that he uses tradition, early witnesses and his own experiences as sources for

narrowing of the community. Instead of the ideal of the initial symbiosis, later we can talk about the separation of the Jerusalem Congregation, which is also supported by the retrograde measures of the Jerusalem Council (Acts 15).

It was crucial, that the apostles were excluded from the leadership of the Jerusalem Congregation. They have raised objections against the inclusive tendencies, but they could not stop the process being started. The community slowly impoverished as it is unlikely that economic production has been carried out within the Jerusalem Congregation.

Chapter *four* deals with the functioning of the Jerusalem Congregation. We are trying to examine the members and leaders of the community. The naming and identification of the members is not a simple task, but by studying the New Testament a few names can be identified who have undertaken to live by the community of goods principle. Three groups can be set up: the probably certain members, the supposed members and the group of temporary members. Luke gives an idyllic picture of the life of the community. We can report about Peter, Barnabas, Judas, Silas, and James as leaders of the congregation. Most of the information is about Peter's leadership role.

The community delivered social, societal, and religious services. The community took care of the poor, the sick and gave alms regularly. The assumed criteria of the Jerusalem Congregation's assistance include absolute poverty, illness, widowhood, being orphans, and persecuted fate. Abuse also required a self-defense system.

Messiah-island and they made preparations for the coming of the “Kingdom of God”.

In the *third* chapter we arrive at the most important part of the dissertation, when trying to determine, if there was a dividing line between the “official” ancient Christian church of Jerusalem and Jerusalem Congregation. The research intends to justify the establishment of a narrower community within the ancient Jerusalem church, the Jerusalem Congregation whose members formed a community of goods.

In the first paragraph of this chapter, we address “official” apostolic gatherings of the Jerusalem church. Luke gives a detailed account of the dates and locations of the gatherings. Supplementing the circle of the Twelve indicates, that already before the Pentecost, the apostles prepared in faith and in hope to carry out the services waiting for them. For Luke tradition is very important. It is important for the Twelve to complete themselves with Matthias, since they were the seed of Israel in the final days, the gathering of which God began. The apostles took the service of praying very seriously and carried out the mission voluntarily.

Hereinafter we look at the nature of gatherings at private homes. In addition to temple gatherings, meetings in family houses became increasingly common, where the apostles were credibly teaching about Jesus’ person and work and were persistently praying for Jesus’ return. The ever-increasing conflicts have resulted the shrinking and inclusion of the community.

Let us ask the question: symbiosis or separation? We examine the original concept of the apostles regarding the nature of the church and we attempt to formulate objections regarding the

reconstructing and representing the early Jerusalem Congregation in his grandiose, coherent literary work: Luke–Acts.

The community of goods in the Jerusalem Congregation has predecessors in ancient and antique Palestine, respectively, the community of Qumran can be regarded as a close and direct parallel for the Jerusalem Congregation.

The starting point of the present research is that the Acts of the Apostles is a highly relevant source during the process of reconstructing the life of the Jerusalem Congregation and the issue of the community of goods.

The forming early Christian community focuses on the most important event: the arrival and realization of the Kingdom of God. Therefore, the Lukan description of the early community in Jerusalem is part of the description of the way of mission and the spreading of Christianity in the antique world. In this case, the stage of the community of goods in the Jerusalem Congregation can be understood as a preliminary and preparatory stage for the arriving Kingdom of God. It is rather probable that the idea of the Jerusalem Congregation was to create an autonomous and independent “Messiah-island” within the contemporary Palestinian society.

III. Abstract of Dissertation

The whole dissertation consists of four longer and three shorter units. The *introduction* is divided into four units. In the first unit I intend to present the current state of the research. It is very instructive to study the opinions of foreign and Hungarian

theologians about the Jerusalem Congregation. Hans Conzelmann and Ernst Haenchen do not regard the description of Luke as historical. According to Gerd Theissen, only the Hellenists have developed into a community of goods, however, according to Brian Capper, there was a wealth community among the Hebrews. Rainer Riesner claims that the Jerusalem Essenes had a great impact on Christians. Hungarian theologians emphasize that the first Christians lived in love and freedom, the community of goods principle was neither compulsory nor general. Their purpose was not to solve the social problems of their contemporary world, but to show the image of the social order of God's will as a sign.

The excursus at the beginning of the second unit presents similar non-Jewish wealth and interest communities which existed during New Testament times. Then, the examination of similar Jewish property and interest communities follows. Throughout the dissertation, it is very important to study the life and teaching of the Qumran community. Besides many similarities between the Jerusalem Congregation and the Qumran community, there were also differences. In Qumran, the community of goods principle was compulsory, however, it was not mandatory in the Jerusalem Congregation. According to Gerd Theissen, the wealth community of the inhabitants of Qumran was a "communism" of production, however, the Jerusalem Congregation could be regarded as "communism" of consumption.

In the *second* chapter of the dissertation, we examine the theological, social, legal-societal, and political aspects of the formation of the Jerusalem Congregation. During the examination of the theological aspects, it is important to study

the Pentecostal events, since after the pouring out of the Holy Spirit, the first Christian community was formed, which was followed by the formation of the Jerusalem Congregation. Peter called the people to repentance, conversion and purification. He encouraged them to join to the followers of the killed, but resurrected Jesus Christ. As a consequence of the powerful Pentecostal speech, the first Christian community was formed.

Social aspects played a significant role of the formation of the Jerusalem Congregation as financial poverty was a widespread phenomenon in contemporary Jerusalem and throughout ancient Palestine, with many poor, widow, orphans, sick, beggars and deprived. The preaching of Jesus and his work as Messiah contained a very clear social character. He announced the Lord's sweet year. Unemployment has helped to create the Jerusalem Congregation.

When studying the legal-societal aspects, we first look at the impact of Hellenism on the ancient Christians. It can be stated that many people were socially vulnerable and unequal in human rights. Those who were excluded by religion and by their profession, and the socially unperceived ones wanted to join a community of security. For the legally disadvantaged women, it was very important that the community did not have a personal selection.

At the end of this chapter, we examine the political structure of the Roman Empire and the situation of the Jewish people in the Roman Empire. For the Jews it was outrageous that the emperor was to be respected as God, therefore a community of those was formed, who wanted to establish a self-determined